

ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ

Before ਐਸ.ਐਸ. ਦੁਲਟ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੇ.ਜੇ.

ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ,

ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰ- 384 ਆਫ 1963 ।

ਪੈਪਸੂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ (1955 ਦਾ XIII) - ਐੱਸ. 43—ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਕਸੁਰੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ—ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ—ਭਾਵੇਂ ਗਲਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ—ਇਕਸਾਰੀਕਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ—ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲੈਕਟਰ - ਐੱਸ. 7-ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਣਾ - ਕੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 43 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪੈਪਸੂ ਟੈਂਸੀ ਐਂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਲੈਂਡਜ਼ ਐਕਟ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਵੈਧ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਤਾ। ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਪੈਪਸੂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਏਕੀਕਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ।

ਪੈਪਸੂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ

ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

11 ਨਵੰਬਰ, 1963, 1963 ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1910 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਨ. ਗਰੇਵਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ X ਅਧੀਨ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ।

ਬੀ.ਜੇ. ਢਿੱਲੋਂ, ਐਮ.ਆਰ. ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਸ ਪੀ ਗੋਇਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੇ.—ਇਹ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਨੰਬਰ 1910 ਆਫ਼ 1963) ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਪੁਰਾਣੇ ਪੈਪਸੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਕਾਹਨਗੜ੍ਹ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। 1954 ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 1958 ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1958 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਪੈਪਸੂ ਟੈਨੈਂਸੀ ਐਂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਲੈਂਡਜ਼ ਐਕਟ, 1955 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾੜੀ 1958 ਤੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ “ਇਕਸਾਰੀਕਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਟੈਕ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ (ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ (ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਉਣੀ 1958 ਦੌਰਾਨ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਧਿਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 17 ਦਸੰਬਰ,

1962 ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ

-2-

ਹੈ ਕਿ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ, 1954 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤੱਥ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ: -

“ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ (ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ। ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ”

ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਚੇਤਨ ਨਾਲ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ"। ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਕਿ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਦੇ. ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਕਨਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜ ਓਏ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੇ ਕੁਝ ਪਾਇਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਸੀ 1958 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ

-3-

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਹ ਪਾਰਸਲ ਜੇ ਕਿ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ "ਜੇ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਤਬਾਦਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਅਵੈਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।" ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 1958 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਸੁੱਚਾ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਵਾਰਾ ਇੰਦਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸ ਖਸਰੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਸਰਿਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੰਬਰ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਏਕੀਕਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਹੱਕ-ਧਾਰਕ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਅਤੇ 7-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 43 ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿੱਟ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"43 (1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ-

(a) ਜਿਸਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਜਾਂ
(ਬੀ) ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ,

-4-

ਸੰਖੇਪ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ: ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 43 ਸੰਖੇਪ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਲਈ?

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਕੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਏਕੀਕਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੇਚਪੈਚ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਭੂਮੀ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਚਪਾਚ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਕੁੱਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ, ਕੁਝ ਖੇਤਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਆਦਿ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰ-ਅਸਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਨਵੀਂ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਨਰ-ਵਿਭਾਜਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਹੋਲਡਿੰਗ ਜਾਂ

ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 26 ਬੇਝਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

“ਜੇ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਇਕਾਈ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਕਿਸੇ ਲੀਜ਼, ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬੇਝ ਦਾ ਬੇਝ ਹੈ ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ

-5-

ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਲਡਿੰਗ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਅਫਸਰ * * * * ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ”

ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ, ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੀ। ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਕਿ ਇਸ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਟੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਲੈਕਟਰ ਵੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਜਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ- ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਲ 1954-55 ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਦੇ

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀ ਕੰਸਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

-7-

ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤ੍ਰਾਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਟਾਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਗਲਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਏਕੀਕਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਖੇਪ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਲਈ ਇਹ ਵਿਕਲਪਿਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੇ। ਕੰਸਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹਰਤੇਜ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ (ਏ) ਜਾਂ ਉਪ-ਰਾਜ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਵੇਧ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ. ਗਲਤੀ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਕੰਸਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਵਚਨਬੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਦਾ ਹੈ ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਕਟ, ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ, ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਦੀ ਗਲਤੀ, ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਨਫੂ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ.

-8-

ਵਿਦਵਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅੱਗੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ; ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਇਕਸਾਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਦੋ ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43, ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਲੈਕਟਰ ਦਾ ਟੀਫੀ ਆਰਡਰ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਾਅ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ ਜੇ ਉਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਖਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Govinder Singh

TRANSLATOR

